na cjelokupnoj kuturnoj mapi Hrvata u Vojvodini, čime ova knjiga onda predstavlja i značajan prinos ukupnoj povijesti kulturnih praksi ovdašnjih Hrvata s početka XXI. stoljeća".

Kako je u monografiji i naglašeno, ono po čemu je Hrvatska čitaonica prepoznatljiva su manifestacije koje organizira. Kroz ovo izdanje te manifestacije mogu se pratiti po svojim nazivima, kroz godine, od nastanka do zaključne godine monografije. Prva u monografiji, a dodat ćemo i najprepoznatljivija manifestacija Hrvatske čitaonice su Dani hrvatske knjige i riječi – dani Balinta Vujkova. Uvodna riječ ovoga poglavlja upoznaje nas s likom i djelom Balinta Vujkova te razlozima za nazivanje najveće književne manifestacije Hrvata u Vojvodini imenom Balinta Vujkova. Slijede zatim po godinama fotografijama bogato popraćene zabilješke o svemu što je zadane godine obuhvatila ova manifestacija, kao i informacije o dobitnicima nagrade za životno djelo na području književnosti pod nazivom „Balint Vujkov Dida" te biografije dobitnika nagrade.

Pokrajinski susret hrvatskih pučkih pjesnika *Lira naiva* još jedna je manifestacija i novo poglavlje ove monografije. U ovome poglavlju dostupne su informacije i fotografije sa svakoga od ovih susreta, kao i precizna bilješka o mjestu održavanja. U poglavlju nazvanom „Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku" može se vidjeti kako je i ovo vrlo uspjela namjera organizatora te kako su doista generacije recitatora odrastale uz Hrvatsku čitaonicu. Etno-kamp još jedna je dugogodišnja aktivnost Hrvatske čitaonice usmjerena prema djeci. Kroz ovo poglavlje pratimo koliko je djece prošlo kroz Etno-kamp, kao i koje su sve teme ondje vrijedni volonteri s djecom obradili. Kao i u svim drugim poglavljima, nemjerljivi je doprinos fotografija koje prate tekst. O Književnom prelu piše se u istoimenome poglavlju, kao o još jednoj manifestaciji, koja je na različite načine povezana i s Etno-kampom, ali i s Pokrajinskim susretom hrvatskih pučkih pjesnika *Lira naiva*. Mala scena Hrvatske čitaonice donosi podatke o igrokazima koje je mlada skupina glumaca pripremala tijekom godina, informacije o mjestima izvođenja, kao i fotografije održanih igrokaza i predstava.

Hrvatska čitaonica za dva desetljeća ostvarila je i bogatu nakladu, o čemu čitamo u poglavlju naslovljenom „Naklada". Detaljne informacije o svim izdanjima koje je Hrvatska čitaonica tiskala samostalno ili u sunakladi sadržane su na nekoliko stranica teksta s fotografijama naslovnica svih izdanja. Naslovnica knjige i njezin dizajn prepoznatljivo su djelo Darka Vukovića.

Na koncu, ovaj nakladnički pothvat možemo ocjeniti vrlo uspjelim, s obzirom na broj obuhvaćenih segmenata dvadesetogodišnjeg rada Hrvatske čitaonice te na način na koji su prikazani arhivski materijali. Bogata opremljenost fotografijama također doprinosi doživljaju čitanja i saznavanja.

Klara Dulić Ševčić

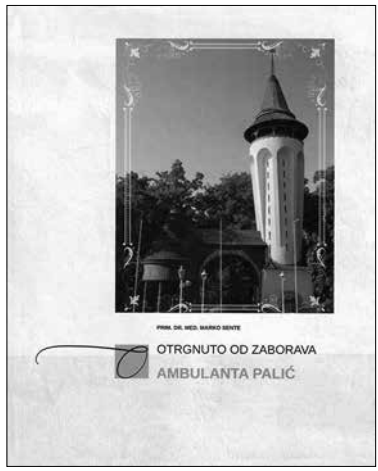
Marko Sente, *Otrgnuto od zaborava – Ambulanta Palić,* Matica hrvatska, Subotica, 2023., 151 str.

Knjiga liječnika, otorinolaringologa prim. dr. med. Marka Sentea *Otrgnuto od zaborava – Ambulanta Palić* objavljena je u nakladi Matice hrvatske Subotica.

Knjigu je uredila Ivana Petrekanić Sič, a grafički ju je uredio Boris Cupać. Izdanje predstavlja drugi dio knjige objavljene 2022. godine pod nazivom *Otrgnuto od zaborava – Naši liječnici*. Autor se usporedo s poslom liječnika-specijalista za bolesti uha, nosa i grla posvetio i istraživačkoj djelatnosti na području povijesti zdravstvene kulture Subotice.

Marko Sente se i ovim drugim dijelom knjige *Otrgnuto od zaborava* potvrđuje kao pasionirani istraživač zavičajne povijesti medicine, odnosno zdravstvene kulture Subotice, koji ocrtava razvoj zdravstva na Paliću. Sam autor, koji živi na Paliću, fokusira se u ovom izdanju na sažimanje podataka istraženih i zabilježenih, a vezanih za nastanak i razvitak zdravstva u mjestu Palić. Predgovore za ovo knjiško izdanje pisali su prim. dr. med. Emil Libman, i sam posvećeni istraživač povijesti zdravstva u Subotici, te Vladimir Nimčević, povjesničar. Libman ovo izdanje opisuje kao prikaz doprinosa pojedinih zdravstvenih radnika koji su trajno ili povremeno pružali medicinsku skrb stanovnicima mjesta u Zdravstvenoj stanici Palić, kao i stanovništvu okolnih naselja. Riječ je o knjizi u kojoj nam autor na temelju vjerodostojnih i temeljito pregledanih dokumenata, uz stručni rad liječnika, daje podatke o njihovom obiteljskom životu i društvenom djelovanju.

Knjiga *Otrgnuto od zaborava – Ambulanta Palić* prikazuje povijest Palića s posebnim osvrtom na zdravstvene prilike i mogućnosti Palića od kraja 18. stoljeća pa sve do kraja 20. stoljeća. Sadrži 19 podnaslova, od kojih su prva tri: „Palić“, „Zdravstvena služba u Subotici u drugoj polovici 19. stoljeća i prvoj polovici 20. st.“ te „Ambulanta Palić“. Ostale podnaslove čini 15 životopisa liječnika koji su dali svoj doprinos razvitku zdravstvene zaštite na Paliću. Njima se pridružuje i podnaslov „Bilješka o autoru“.

Autor čitatelje uvodi u temu poglavljem u kojem opisuje povijest Palića od prvih pismenih spominjanja u 15. stoljeću pa nadalje, osvrćući se najviše na povijesne podatke vezane za lječilišne potencijale Palića od početka 19. stoljeća. Autor se u prikazu služi relevantnom literaturom navedenom na kraju poglavlja.

Istim se principom autor vodi i u poglavlju „Zdravstvena služba u Subotici u drugoj polovici 19. stoljeća i prvoj polovici 20. st.“ u okviru kojeg se dotiče početaka organizacije zdravstvene zaštite i u samom subotičkom naselju Palić, koji svojeg prvog gradskog okružnog liječnika dobiva 1935. godine. Podatke o razvitku i organizaciji zdravstvene zaštite na Paliću autor dalje navodi sve do osamdesetih godina 20. stoljeća. Služi se i navodi relevantnu literaturu te izvore koje nalazi u Povijesnom arhivu u Subotici. U poglavlju „Ambulanta Palić“ autor iznosi podatke o razvitku Zdravstvene stanice na Paliću od 1942. godine, do kojih dolazi iščitavanjem literature i

arhivske građe, a neke od tih arhivskih dokumenata prikazuje u knjizi u obliku ilustrativnih priloga. Životopisima 15 istaknutih liječnika koji su svojim radom dali doprinos razvitku zdravstvene zaštite na Paliću autor pruža uvid u ponajprije stručne životopise liječnika koji su jedan dio svoje profesionalne karijere vršili i u Zdravstvenoj stanici na Paliću. Prvi među njima bio je dr. med. Árpád Antal Kosztolány koji je od 1935. postavljen za prvog gradskog okružnog liječnika za izvangradsko područje na Kupalište Palić te koji u iznajmljenoj kući u Splitskoj aleji uređuje ordinaciju.

Knjiga *Otrgnuto od zaborava – Ambulanta Palić* autora prim. dr. med. Marka Sentea prilog je proučavanju povijesti zdravstva na Paliću i Subotici, koja pokazuje prepoznavanje i priznavanje važnosti razvitka i postojanja zdravstvene zaštite i izvan gradskih središta, koje se temelji na stručnom doprinosu brojnih liječnika opće medicine, ali i doprinosu članova lokalne zajednice. Marko Sente pripada i jednoj i drugoj grupi, a svoj doprinos dao je i pisanjem ove knjige koja u širem smislu predstavlja i prilog istraživanju povijesti Palića.

Ljubica Vuković Dulić

Marija Šeremešić, *Urbani Šokci u zrnju godina 2008. – 2023.*, Udruženje građana „Urbani Šokci“, Sombor, 2023., 337 str.

U povodu obilježavanja 15. obljetnice Udruženja građana „Urbani Šokci“, 2023. godine tiskana je monografija *U zrnju godina 2008. – 2023*. Na 337 stranica monografija, bogato ilustrirana fotografijama, prikazuje petnaestogodišnji rad udruge.

Monografiju otvara tekst o Šokcima u Somboru i doseljavanju Šokaca prije svega iz Monoštora i nešto manje iz Berega i Sonte u Sombor i njihovom asimiliranju u građansku sredinu. Taj uvodni dio ilustriran je s obiteljskim fotografijama iz prve polovine 20. stoljeća doseljenih Šokaca u Sombor. U nastavku je detaljan kronološki pregled osnivanja Udruženja građana „Urbani Šokci“, uz službene dokumente s Osnivačke skupštine uz fotografije osnivača, članova i počasnih članova.

Najveći dio monografije posvećen je programima i manifestacijama koje organiziraju „Urbani Šokci“. Od 2009. godine „Urbani Šokci“ organiziraju Dane hrvatske kulture u okviru kojih se organiziraju književne večeri, izložbe, međunarodni okrugli stolovi „Urbani Šokci“ i „O Šokcima je rič“, koje osim znanstvenog dijela čine i kulturno-umjetnički programi u kojima sudjeluju pučki pisci, recitatori, pjevačke i folklorne skupine, tamburaški orkestri iz Srbije, Hrvatske i Mađarske. Dio ovih programa realiziran je u suradnji s Gradskom muzejom Sombor.

Posebno poglavlje čini poglavlje o Međunarodnom okruglom stolu „Urba-